

## ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

### ÖZET

İnsan hakları, kişinin doğuşundan itibaren sahip olduğu ve birey olarak hak ettiği, kimsenin ondan alıp veremeyeceği, yaşaması için gerekli, toplumsal açıdan kabul görmüş olan yasal haklardır. Bu haklar; ırk, dil, din, etnik köken, sınıf, yaş ve din gibi farklılıklar gözetilmeksizin bütün insanlar için geçerlidir.<sup>[1]</sup> Dolayısıyla Çocuk Hakları da “İnsan Hakları” kapsamında incelenmesi gereken konulardan biridir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 20 Kasım 1989’ da kabul ettiği “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” dahilinde belirtildiği gibi bu haklar “eğitim, sağlık, yaşama, barınma; fiziksel, psikolojik veya cinsel sömürüye karşı korunma” gibi temel kavramları içerir ve çocukların sağlıklı bir yaşam sürmesini destekler niteliktedir.<sup>[2]</sup>

Çocuğa yönelik uygulanan her türlü şiddet ve istismar, çocuk ruhsal ve fiziksel sağlığı ile beraber büyüme ve gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.<sup>[3]</sup> İhmal ve istismarın çocuğa yönelik uygulandığında ayrıca önem kazanmasının nedeni, çocukların kendilerini savunabilecek güce sahip olmamaları ve çoğunlukla başlarına bu tür bir olay geldiğinde anlatmamaları ya da anlatamamalarıdır.<sup>[4]</sup> Bu sebeplerle, Türk Tıp Öğrencileri Birliği, “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” dahilinde belirtilen Çocuk Haklarına saygı duyduğunu ve çocuğa yönelik her türlü zarar verici eylem ve müdahaleye karşı yapılan çalışmaların destekçisi olacağını beyan eder.

### GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü çocuk istismarını “çocuğun hayatına, sağlığına, gelişimine, güven, sorumluluk ve becerilerle ilgili genel değerlerine zarar veren, bir yetişkin, toplum ya da devlet tarafından uygulanan davranışların tümü” olarak ifade eder.<sup>[5]</sup>

Çocuk istismarı; yaygınlık, sebep ve sonuçlarına göre 4 ana başlıkta toplanarak incelenir:

- Fiziksel İstismar
- Cinsel İstismar
- Duygusal İstismar
- İhmal

Fiziksel istismar; bir yetişkin tarafından çocuğa yönelik olarak uygulanan, fiziksel zarara sebep olan ya da sebep olabilecek potansiyele sahip davranışların tümü olarak tanımlanır.

Duygusal istismar, çocuğun duygusal sağlığını ve gelişimini olumsuz yönde etkileyebilecek, uygun ve destekleyici çevreyi oluşturmaya engel olabilecek durumların tümünü kapsar.

İhmal, “sağlık, eğitim, duygusal gelişim, beslenme, barınma, güvenli yaşam şartları” gibi alanlarda çocuğun ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamak olarak ifade edilebilir.

Cinsel istismar ise çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel haz amacıyla kullanılması olarak tanımlanır.<sup>[6]</sup> Dünya Sağlık Örgütü’ne göre çocuk istismarı türlerinden en ağır olanı cinsel istismardır. Cinsel istismar, çocukta uzun süreli duygusal ve davranışsal etkilere, korku, depresyon, kızgınlık ve uygunsuz cinsel davranışlara yol açar.<sup>[4]</sup>

Çocuk istismarı ile ilgili yapılan araştırmalarda %78 ile duygusal istismarın ilk sırada olduğu görülmektedir. Fiziksel istismar %24, cinsel istismar ise %9 gibi bir oranda görülmektedir.<sup>[7]</sup>

Çocukluk çağı travmaları içinde çocuk istismarı, tekrarlanabilirliği ve çocuğa genellikle çocuğun en yakın olduğu kişiler tarafından yapılıyor olması nedeniyle tanınması ve tedavi edilmesi çok zor bir süreçtir.<sup>[4]</sup> Araştırmalar, çocuklarda maruz kalınan şiddet, istismar ve ihmalin derin izler bıraktığını, akıl ve ruh sağlığını olumsuz etkilediğini göstermektedir. Şiddetin sorun çözme, ceza verme aracı ya da statü, saygı kazanma yöntemi olarak kullanıldığı ortamlarda büyüyen birçok çocuk ve gencin, yetişkin olduklarında özellikle kendi eşlerine ya da çocuklarına şiddet uygulama olasılıklarının yüksek olduğunu kanıtlamaktadır.<sup>[5]</sup>

Türkiye’de, istismar ve ihmal vakalarına yönelik yapılan araştırmalara göre elde edilen veriler şu şekildedir:

- ▶ Cinsel istismara maruz kalan çocukların yaşa göre dağılımları incelendiğinde; “%30’unun 2-5, %40’ının 6-10, %30’unun 11 - 17 yaş grubunda olduğu görülmektedir. Yani olguların %70’ini küçük yaş grubu oluşturmaktadır.<sup>[7]</sup>
- ▶ Kız çocukların %34,6’sının, erkek çocukların ise %32,5’inin ihmal ve istismar kurbanı oldukları açıklanmıştır. Eğitimsiz ebeveynlerin %40’ı, eğitim düzeyi yüksek ebeveynlerin ise %17’si çocuklarını istismar etmektedir.<sup>[7]</sup>
- ▶ Çocuklara karşı cinsel saldırı, taciz tecavüz davalarında 2008’den 2013’e kadar yaklaşık yüzde 400 artış gerçekleşmiştir.<sup>[8]</sup> Türkiye’de, yılda ortalama 7 bin çocuğun cinsel olarak istismar edildiği bilinmektedir.<sup>[4]</sup>

## ANA METİN

Bizler, Türk Tıp Öğrencileri Birliği olarak Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş olan Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde<sup>[2]</sup> yer alan;

- Hiçbir çocuğun özel yaşantısına, aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamayacağını; çocuğun bu tür müdahale ve saldırılarına karşı yasalar tarafından korunmaya hakkı olduğunu,
  - Çocukların sağlığı için zararlı geleneksel uygulamaların kaldırılması amacıyla uygun ve etkili her türlü önlemin alınmasının gerekli olduğunu,
  - Her çocuğun bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ve toplumsal gelişmesini sağlayacak yeterli bir hayat seviyesine hakkı olduğunu,
  - Okul disiplininin, çocuğun insan olarak taşıdığı saygınlıkla bağdaşır biçimde yürütülmesinin sağlanmasının gerekliliğini,
  - Devlet tarafından çocuğu her türlü cinsel sömürüye ve cinsel suistimale karşı koruma güvencesinin verilmesinin çocuğun sağlıklı gelişimi için zorunlu olduğunu,
- kabul etmekteyiz.

Tüm bu sebeplerle Türk Tıp Öğrencileri Birliği, çocuk istismarının ve çocukların bedensel, zihinsel, ruhsal gelişimlerinin olumsuz yönde etkilenmesine sebep olacak her türlü tehdit ve müdahalenin önlenmesi adına,

Hükümeti ve yetkilileri,

- Özellikle risk altındaki bireylere danışmanlık ve koruyucu hizmetler sağlanabilmesi için çalışmalar yapmaya,
- İlgili kurumları, Türkiye’de çocuk istismarı ve aile içi şiddet konusunda multidisipliner araştırmalar yapmak için teşvik etmeye,
- Okullarda ebeveynlere ve çocuklara yönelik psikolojik danışman varlığının, ayrıca özellikle aileler için eğitici programların geliştirilmesini sağlamaya,
- Toplumda hassasiyet ve farkındalık yaratabilecek aile, öğretmen ve çocukların davranışlarının olumlu yönde değişmesini sağlayabilecek yaratıcı eğitim ve çalışma programlarının başlatılması için gerekli adımları atmaya,
- Bu kapsamda yer alan yasalarda reformlar yapmaya,

#### Sivil Toplum Kuruluşlarını,

- Çocuk ihmal ve istismarının önlenmesi için gerekli olan koruyucu ve önleyici çalışmaların planlanması, organize edilmesi ve uygulanması aşamasında topluma ve yetkili kurumların çalışmalarına örnek olabilecek girişimlerde bulunmaya,
- İşsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik gibi çocuğa yönelik şiddeti arttıracı durumları ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapmaya ve sözü edilen konuyla ilgili yetkili kurumlarla iş birliği içinde hareket etmeye,
- Risk gruplarını tanımaya ve bunları öncelikli olarak tespit etmeye, oluşabilecek şiddet ve istismar vakalarını önlemeye yönelik destek programları düzenlemeye,

#### Tıp Öğrencilerini,

- Çocuk istismarının tanısı, tedavisi ve önlenmesine ilişkin bilgi ve becerinin artırılmasını sağlayabilecek çalışmalar organize etmeye,
- Tıp eğitimini, bu amaç doğrultusunda yeterli hale getirebilmek adına politikalar belirlemeye davet etmektedir.

Bizler, geleceğin hekimleri olarak, özellikle sağlık çalışanlarının çocuk istismarı ve ihmalini anlama ve teşhis etme sürecinde çok önemli bir konuma sahip olduğunun farkındayız. Bu sebeple Türk Tıp Öğrencileri Birliği olarak yetkili kurum, kuruluş ve tıp fakültelerini çocukların geleceğimiz olduğunun farkına varmaya ve bu doğrultuda sorumluluk almaya çağırıyoruz.



## KAYNAKLAR

1. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1948.  
[http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR\\_Translations/eng.pdf](http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf)
2. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1989.  
<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
3. UNICEF, Violence Against Children in The Home and Family.
4. ICC, Türkiye'de Çocuğa Karşı Cinsel Sömürü ve İstismar, 2014.
5. UNICEF, Türkiye'de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması, 2010.
6. WHO, World Report on Violence and Health, Chapter 3: Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers.
7. İnsan Hakları Derneđi, Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme / Öğretmenler ve Aileler İçin Eğitim Kılavuzu, 2008.
8. Türkiye İstatistik Kurumu, Statistics on Child, 2014.

